

Wprowadzenie

Patriotyczne pieśni i piosenki zajmują szczególne miejsce w dziedzictwie kulturowym i muzycznym naszej ojczyzny. Od stuleci towarzyszyły one Polakom w najważniejszych wydarzeniach dziejowych, kształtując poczucie jedności narodowej i wzmacniając ducha wspólnoty.

Niniejszy tom harmonizacji, zatytułowany *Pieśni i piosenki patriotyczne – harmonizacje organowe*, stanowi próbę przedstawienia wybranych utworów patriotycznych w opracowaniu organowym, z poszanowaniem zarówno ich historycznego, jak i duchowego charakteru.

W tradycji europejskiej od epoki baroku po czasy współczesne organy stanowią kluczowy instrument w praktyce muzycznej, przede wszystkim sakralnej, ale również świeckiej. W Polsce, ze względu na silne związki Kościoła z życiem społecznym i politycznym, muzyka organowa zyskała wyjątkową pozycję w kształtowaniu tożsamości narodowej. Pieśni patriotyczne grane na organach w świątyniach niejednokrotnie nabierały dodatkowego, podniosłego charakteru i stawały się symbolem łączącym sferę religijną z patriotyczną. Dlatego też opracowanie tychże pieśni z uwzględnieniem idiomu organowego ma znaczenie nie tylko artystyczne, lecz także kulturowe i społeczne.

Prezentowany zbiór obejmuje zarówno najważniejsze, powszechnie znane pieśni historyczne, takie jak *Bogurodzica* czy *Rota*, jak również nowsze piosenki, które zakorzeniły się w polskiej świadomości patriotycznej w XIX i XX wieku. Przy doborze repertuaru kierowano się nie tylko kryterium popularności i znaczenia symbolicznego utworów, lecz także ich walorami muzycznymi oraz potencjałem interpretacyjnym.

Harmonizacje organowe uwzględniają tradycyjne funkcje harmoniczne, oparte na modalności bądź tonalności dur-moll, zachowując jednak charakterystyczny dla każdej pieśni styl rytmiczny i melodyczną specyfikę.

Pod względem teoretycznym harmonizacje te odwołują się do wieloletniej tradycji europejskiej szkoły organowej, w której istotne miejsce zajmują zarówno kontrapunkcyjne opracowania chorału, jak i homofoniczne faktury oparte na pełnych akordach. Przy opracowywaniu niniejszych pieśni oraz piosenek patriotycznych starano się wyważyć te dwa podejścia, co nadaje im zróżnicowany i ciekawy charakter. Z jednej strony obecne są elementy polifoniczne (np. w postaci imitacji wewnątrz akordów czy w krótkich łącznikach między frazami), z drugiej zaś – prostota i siła wyrazu, istotna w muzyce powstałej w bliskim kontakcie z żywą tradycją ustną.

Kolejną kwestią, która zasługuje na uwagę, jest zagadnienie stylu wykonawczego. Pieśni patriotyczne cechuje głęboki ładunek emocjonalny, którego

oddanie wymaga odpowiedniej interpretacji agogicznej i dynamicznej. W kontekście organów kluczowe jest uwzględnienie naturalnych możliwości ekspresyjnych tego instrumentu – zmian barwowych poprzez właściwą rejestrację oraz odpowiednio dobrane frazowanie. W tym miejscu należy jednak pamiętać, że współczesne organy mogą różnić się brzmieniem i układem głosów od historycznych instrumentów, z którymi część opracowywanych tu utworów była pierwotnie kojarzona.

Niniejsze wydanie ma dwa główne założenia: z jednej strony stanowi uzupełnienie i rozwinięcie istniejących zbiorów pieśni i piosenek patriotycznych w opracowaniu na organy, z drugiej zaś – dąży do popularyzacji tego typu repertuaru wśród organistów, chórów i wspólnot lokalnych. Przygotowane opracowania uwzględniają zarówno tradycję wykonawczą, jak i współczesne trendy interpretacyjne. Dzięki temu mogą służyć jako podstawa do rozwijania umiejętności aranżacyjnych i improwizatorskich, jak również do kształtowania świadomości muzycznej w kontekście dziedzictwa narodowego.

Mamy nadzieję, że przedstawione tu harmonizacje organowe okażą się przydatne zarówno w praktyce liturgicznej, jak i w czasie uroczystości o charakterze patriotycznym tak religijnych jak i świeckich.

Niech ten zbiór stanie się inspiracją do dalszych poszukiwań twórczych – do nowych opracowań czy aranżacji, które wzbogacą nasze zrozumienie roli pieśni patriotycznych w kształtowaniu polskiej tożsamości muzycznej, ale także kulturowej i narodowej.

Paweł Piotrowski